

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 388

**Teoria rachunkowości,
sprawozdawczość i analiza finansowa**

Redaktor naukowy
Bartłomiej Nita

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Hanna Jurek
Łamanie: Adam Dębski
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.p

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-505-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	11
------------	----

Część 1. Teoria i wyzwania rachunkowości

Ewa Wiktoria Babuška: Badania naukowe w rachunkowości	15
Halina Buk: Typologia i wycena przychodów z tytułu niestandardowych relacji z klientami	23
Małgorzata Cieciora: Behawioralne aspekty rachunkowości we współczesnej gospodarce – zarys problemu	32
Beata Dratwińska-Kania: Teoretyczne problemy sprawozdawania o ryzyku	41
Dawid Garstecki: Czy rachunkowość społecznej odpowiedzialności zasługuje na miano paradygmatu?.....	49
Waldemar Gos: Nauka rachunkowości – głos w dyskusji.....	57
Wojciech Hasik: Koncepcyjne i społeczne determinanty sądów etycznych w rachunkowości w Polsce	68
Marcin Jędrzejczyk: Wyzwania współczesnej rachunkowości w zakresie translacji wartości ekonomicznych.....	77
Krzysztof Jonas, Katarzyna Świetła: E-usługi w rachunkowości na przykładzie internetowych biur rachunkowych	87
Katarzyna Klimczak, Anna Wachowicz: Studium przypadku jako metoda badawcza w nauce rachunkowości – analiza metodologiczna przykładowych zastosowań	95
Joanna Koczar: Ewolucja polityki rachunkowości w praktyce gospodarczej Federacji Rosyjskiej.....	107
Alina Kozarkiewicz: Kreatywność: nowe wyzwanie badawcze dla współczesnej rachunkowości	115
Mirosława Kwiecień: Dylematy współczesnej rachunkowości.....	123
Tomasz Lewandowski: Mniej więcej dobrze czy dokładnie źle – przydatność informacji w systemie rachunkowości	137
Wojciech A. Nowak: Ku standaryzacji rachunkowości sektora publicznego w Unii Europejskiej	148
Marcin Osikowicz: Rachunkowość jednostek mikro według ustawy o rachunkowości	159
Piotr Szczypa: Nauczanie rachunkowości – współczesne uwarunkowania i dylematy	167
Anna Szychta: Pozytywna teoria rachunkowości jako koncepcja głównego nurtu badawczego	176

Joanna Zuchewicz: Współczesne determinanty rozwoju rachunkowości	189
---	-----

Część 2. Sprawozdawczość

Dorota Adamek-Hyska: Funkcja sprawozdawcza rachunkowości jednostki samorządu terytorialnego	201
Anna Balicka: Wskaźniki środowiskowe w zewnętrznej sprawozdawczości środowiskowej	212
Katarzyna Bareja: Aktywa niematerialne a priorytet w sprawozdawczości finansowej.....	221
Kinga Bauer: Kierunki zmian sprawozdawczości finansowej w postępowaniu upadłościowym.....	229
Stanisław Hońko: Nadmiar informacji w sprawozdaniu finansowym – możliwe kierunki reform.....	238
Angelika Kaczmarczyk: Sprawozdawczość finansowa jednostek mikro w aspekcie zasady wiernego i rzetelnego obrazu.....	246
Mariusz Karwowski: Model biznesu jako nowe wyzwanie sprawozdawczości zewnętrznej.....	255
Katarzyna Kostyk-Siekierska: Polityka rachunkowości, wartości szacunkowe oraz błędy z lat ubiegłych w świetle proponowanych i wprowadzonych zmian w KSR nr 7.....	263
Grzegorz Lew: Propozycja rozszerzenia zakresu opinii i raportu z badania sprawozdania finansowego.....	276
Bartłomiej Nita: Sprawozdawczość segmentowa jako przejaw konwergencji rachunkowości finansowej i rachunkowości zarządczej.....	285
Józef Pfaff: Sprawozdawczość z badania ustawowego jednostek zainteresowania publicznego – ocena proponowanych kierunków zmian	295
Katarzyna Piotrowska: Proces innowacyjny w aspekcie aktywów kompetencyjnych.....	304
Lucyna Poniatowska: Zmiany w sprawozdawczości finansowej w regulacjach ustawy o rachunkowości	314
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Segmenty operacyjne w sprawozdaniach finansowych spółek giełdowych – porównywalność czy różnorodność informacji	322
Paweł Rumniak: Consolidated reporting – beyond financial statements.....	331
Agnieszka Tłaczala: Prezentacja oraz ujawnianie informacji finansowych – zmiany w MSSF	349

Część 3. Analiza finansowa

Małgorzata Cygańska: Wykorzystanie analizy finansowej do oceny rentowności szpitali – wybrane problemy	363
Beata Iwasieczko: Analiza finansowa w organizacji inteligentnej.....	373
Magdalena Kowalczyk: Kierunki rozwoju analizy finansowej i strategicznej w jednostkach samorządu terytorialnego.....	381
Piotr Oleksyk: Wykorzystanie narzędzi analizy finansowej w planowaniu finansowym jednostek samorządu terytorialnego	389

Summaries

Part 1. Theory and accounting challenges

Ewa Wiktoria Babuška: Research in financial accounting	15
Halina Buk: Typology and revenue valuation from nonconventional transactions with customers	23
Małgorzata Ciecziura: Behavioral aspects of accounting in today's economy – an outline of the problem	32
Beata Dratwińska-Kania: Theoretical problem of a report on risk.....	41
Dawid Garstecki: Can social responsible accounting be called a paradigm?	49
Waldemar Gos: Accounting science – a say in the discussion	57
Wojciech Hasik: Conceptual and social determinants of ethical judgment in accounting – Polish perspective	68
Marcin Jędrzejczyk: Contemporary accounting challenges in the field of economic value translation	77
Krzysztof Jonas, Katarzyna Świetła: E-services in accounting	87
Katarzyna Klimczak, Anna Wachowicz: Case study as a research method in accounting – methodological analysis of selected applications	95
Joanna Koczar: Evolution of accounting policy in the economic practice of the Russian Federation.....	107
Alina Kozarkiewicz: Creativity: new challenge for research in contemporary accounting.....	115
Mirosława Kwiecień: Dilemmas of contemporary accounting	123
Tomasz Lewandowski: About well or exactly wrong – usefulness (suitability) of information in accounting system	137
Wojciech A. Nowak: Public sector accounting in the European Union: towards standardization.....	148
Narcin Osikowicz: Accounting of micro units based on the Accounting Act	159

Piotr Szczypa: Accounting teaching and contemporary conditions and dilemmas.....	167
Anna Szycha: Positive accounting theory as the main stream accounting research concept	176
Joanna Zuchewicz: Contemporary determinants in the development of accounting	189

Part 2. Reporting

Dorota Adamek_Hyska: Reporting function of accounting in a territorial self-government unit.....	201
Anna Balicka: Environmental indicators of external environmental reporting	212
Katarzyna Bareja: Intangible assets and the priority in financial statements	221
Kinga Bauer: Financial reporting trends in insolvency proceedings	229
Stanisław Hońko: Excess of information in the financial statements – possible directions for reform.....	238
Angelika Kaczmarczyk: Micro units reporting in the context of true and fair view.....	246
Mariusz Karwowski: Business model as a new challenge of external reporting	255
Katarzyna Kostyk-Siekierska: Accounting policies, estimates and errors from previous years in the light of the proposed and introduced changes in the National Accounting Standard No. 7.....	263
Grzegorz Lew: Proposal for extending the scope of opinion and report on the financial statements	276
Bartłomiej Nita: Segment reporting as the manifestation of the convergence of financial accounting and management accounting	285
Józef Pfaff: Reporting in the statutory audits of public interest entities – assessment of the proposed changes.....	295
Katarzyna Piotrowska: Innovation process in the aspect of competence assets.....	304
Lucyna Poniatowska: Changes in financial reporting in the regulations of the Accounting Act.....	314
Piotr Prewysz-Kwinto, Grażyna Voss: Operating segments in the financial statements of public companies – comparability or diversity of information	322
Paweł Rumniak: Skonsolidowane raportowanie – wychodząc poza raportowanie finansowe	331
Agnieszka Tłaczała: Presentation and disclosure of financial information – changes in IFRS.....	349

Part 3. Financial analysis

Małgorzata Cygańska: The usage of financial analysis to evaluate the hospitals financial performance – selected problems	363
Beata Iwasieczko: Financial analysis in intelligent organization.....	373
Magdalena Kowalczyk: Trends in development of financial and strategic analysis in local government units	381
Piotr Oleksyk: Adoption of financial analysis tools in financial planning of local government units	389

Stanisław Hońko

Uniwersytet Szczeciński

e-mail: honko@wneiz.pl

**NADMIAR INFORMACJI W SPRAWOZDANIU
FINANSOWYM – MOŻLIWE KIERUNKI REFORM**

**EXCESS OF INFORMATION IN THE FINANCIAL
STATEMENTS – POSSIBLE DIRECTIONS FOR
REFORM**

DOI: 10.15611/pn.2015.388.24

Streszczenie: Od 2011 roku pod patronatem IASB są prowadzone prace zmierzające do zwiększenia użyteczności sprawozdań finansowych. Respondenci włączający się do tej dyskusji wskazują na konieczność zmniejszenia objętości rocznych raportów oraz odpowiedniego ich uporządkowania, co wymaga redefinicji istotności i zmiany podejścia do informacji dodatkowej. Celem artykułu jest przedstawienie tych wątków dyskusji na temat reformy sprawozdawczości, których skutkiem może być redukcja objętości sprawozdań finansowych. Poza punktem widzenia IASB i EFRAG przedstawiono także wyniki badań CFA Institute, prezentujące poglądy inwestorów. Artykuł kończą wnioski oraz opis przewidywanych kierunków reform.

Słowa kluczowe: reforma sprawozdawczości finansowej, inicjatywa ujawnień, MSR/MSSF.

Summary: Since 2011, under the patronage of the IASB there has been work aimed at improving the usefulness of financial statements. Respondents taking part in this discussion indicate the necessity to reduce the volume of annual reports and their proper order, which requires a redefinition of materiality and change the approach to the additional information. The aim of the article is to present the topics of the discussion on the reform of reporting which may result in the reduction of the volume of financial statements. Apart from the point of view of the IASB and EFRAG the article also presents the views of the members of CFA Institute. The article ends with conclusions and description of the anticipated direction of reform.

Keywords: financial statement reform, disclosure initiative, IAS/IFRS.

1. Wstęp

Sprawozdania finansowe są narzędziem komunikacji jednostki z otoczeniem. W spółkach giełdowych są dość często bardzo obszernym dokumentem, liczącym od kilkudziesięciu do dwustu i więcej stron. Powstaje pytanie, czy ich zawartość i forma prezentacji informacji jest przyjazna dla użytkowników? Wątpliwości związane z pozytywną odpowiedzią na to pytanie mają również twórcy standardów, czego potwierdzeniem może być inicjatywa IASB (*disclosure initiative*) mająca na celu zwiększenie przejrzystości sprawozdań finansowych przy zachowaniu ich użyteczności.

Celem artykułu jest dyskusja na temat redukcji objętości sprawozdań finansowych w kontekście ich użyteczności, a także określenie możliwych scenariuszy reform w tym zakresie. W artykule skoncentrowano się na opisowej części sprawozdań finansowych, ponieważ głównie ta część decyduje o ich objętości. Układ artykułu został podporządkowany przyjętemu celowi. Struktura tekstu jest następująca:

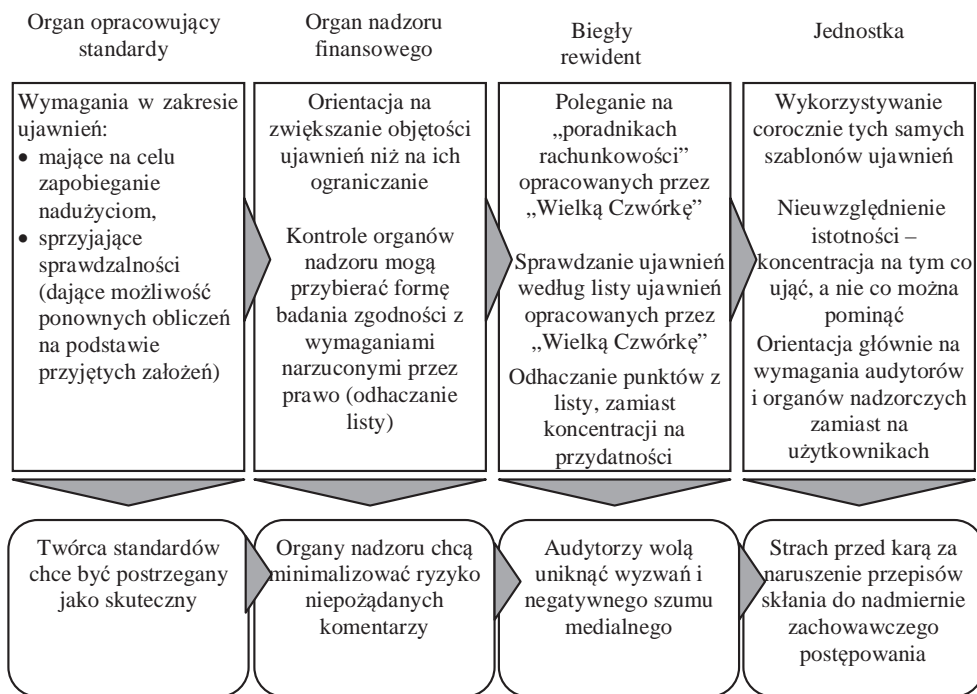
1. Określenie relacji między obszernością a jakością sprawozdania finansowego.
2. Przedstawienie fundamentalnych założeń reformy części opisowej sprawozdań finansowych według propozycji IASB.
3. Dyskusja na temat reformy ujawnień w sprawozdawczości finansowej i jej przedstawienie z punktu widzenia inwestorów giełdowych.

W treści artykułu wykorzystano artykuły naukowe dotyczące jakości sprawozdań finansowych, materiały do dyskusji związane z reformą ujawnień wdrażaną przez IASB (*disclosure initiative*). W pierwszej części tekstu posłużono się metodą archiwalną oraz metodą analizy źródeł. W kolejnych częściach tekstu wykorzystano przede wszystkim dokumenty dyskusyjne i komentarze do nich, co stanowiło podstawę konkluzji i wniosków. Przyjęto hipotezę, że opisowa część sprawozdań finansowych sporządzanych według MSR/MSSF jest w niewielkim stopniu zindywidualizowana. Zawiera natomiast szereg zbędnych informacji, które niepotrzebnie zwiększają objętość sprawozdań finansowych i zmniejszają ich przejrzystość.

2. Obszerność a jakość sprawozdań finansowych

Sprawozdania finansowe stają się coraz bardziej obszerne. Przeciętna objętość raportów 10-K w USA w 2010 r. była wyższa o 16%, podczas gdy objętość not (*footnotes*) wzrosła o 28% [KPMG, 2014]. Można przypuszczać, że wzrost objętości sprawozdań finansowych jest efektem wielu czynników wpisujących się w złożoną rzeczywistość ery informacji. Dotyczy to również jednostek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Przeciętna objętość skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2013 r. wynosiła około 90 stron. Istotnym czynnikiem było niewątpliwie wprowadzenie MSR/MSSF, co przełożyło się na zwiększe-

nie udziału części opisowej. Przyczyny wzrostu objętości sprawozdań finansowych przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Przyczyny nadmiaru informacji w sprawozdaniach finansowych – model behawioralny

Źródło: opracowanie na podstawie UK Financial Reporting Council, za: <http://www.maastrichtuniversity.nl/web/file?uuid=32683516-2e49-4525-a65f-7f843486080e&owner=e40dc4f4-71f1-4f58-b88f-127b2f53fe01> (dostęp: 31.01.2015).

Nie można *ad hoc* stwierdzić, że istnieje pozytywna korelacja między objętością sprawozdań a ich jakością. Wynika to przede wszystkim z obiektywnych trudności związanych z pomiarem jakości i jej różnym rozumieniem oraz sposobem badania¹. Podsumowując tę część artykułu, należy stwierdzić, że „więcej” nie oznacza „lepiej”. Sporządzający sprawozdania finansowe asekurowują się, twierdząc, że lepiej „być bezpiecznym niż żalować” [MCA, 2013].

Nie ma dowodów na to, że zwiększenie objętości sprawozdań finansowych prowadzi do poprawy ich jakości. Istnieje ryzyko, że czytelnicy sprawozdania finansowego są zalewani informacjami, co może utrudnić oddzielenie informacji istotnych od nieistotnych. Takie obawy są przesłanką działań podjętych przez IASB, określanych jako *disclosure initiative*.

¹ Na przykład [Singvi, Daesai 1971; Albu i in. 2014; Hońko 2013; Beest i in. 2009; Nobes, Stadler 2014].

3. Wybrane inicjatywy zmierzające do redukcji objętości sprawozdań finansowych

Twórcy standardów rachunkowości zdają sobie sprawę, że jednostki sporządzające sprawozdania finansowe nie koncentrują się na komunikacji z interesariuszami, tylko na zaspokojeniu wymagań formalnych. Świadczą o tym wypowiedzi Hansa Hoogervorsta, przewodniczącego IASB, który stwierdza, że „wielkość rocznego sprawozdania finansowego wielu firm rozrasta się do astronomicznych wręcz rozmiarów”, natomiast „ilość użytecznych informacji zawartych w tych sprawozdaniach niekoniecznie rośnie w tym samym tempie” [Hoogervorst 2013]. Jak to uzasadnić? Historia nie zna przypadków ukarania kierownictwa za zamieszczenie zbyt wielu informacji.

W maju 2013 r. IASB w ramach *disclosure initiative* opublikował dokument (*Feedback Statement*), podsumowujący dyskusję, która odbyła się w styczniu 2013. H. Hoogervorst tak opisuje to przedsięwzięcie: „zamknęliśmy w jednym pokoju ludzi [...] i nie pozwoliliśmy im wyjść, dopóki nie osiągnęliśmy pełnego zrozumienia” [Hoogervorst 2013]. W spotkaniu tym wzięli udział m.in. przedstawiciele ICAS/NZICA, ESMA, EFRAG, FASB i IAASB². W odpowiedzi na głosy uczestników dyskusji IASB stwierdził, że wszyscy uczestnicy łańcucha informacyjnego są zgodni, że trzeba poprawić jakość ujawnień [IASB, 2013]. W związku z tym są planowane zmiany MSR 1, MSR 7 i MSR 8 oraz odejście od rygorystycznego określania informacji podlegających ujawnieniu.

Celem inicjatywy IASB jest zwiększenie użyteczności sprawozdań finansowych. Jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu może być redukcja objętości sprawozdań, wynikająca głównie z ograniczenia opisu zasad (polityki) rachunkowości oraz skrócenia i uporządkowania not.

Jak stwierdza IASB w opisywanym dokumencie, w wielu sprawozdaniach zamieszcza się nie tylko informacje o rozwiązaniach wybranych przez daną jednostkę, ale pełen opis wszystkich rozwiązań, powielający w znacznym stopniu zapisy MSR/MSSF. IASB zobowiązał się do uelastycznienia podejścia do tego zagadnienia, w celu zamieszczania jedynie istotnych informacji na temat wybranych przez jednostkę rozwiązań i stosowanych oszacowań. Z pewnością warto obserwować dalsze prace zmierzające do zmniejszenia liczby szablonowych opisów określanych jako *boilerplate*.

Na szczególną uwagę zasługuje dokument EFRAG (*Towards a disclosure framework for the notes*), przywoływany przez IASB jako przykład wcześniejszych prac w tym obszarze. Dokument został przygotowany w 2012 r. i składa się z 80 stron. Zawiera on postulat wprowadzenia ram ujawniania (*disclosure framework*),

² Organizacje te opracowały wiele obszernych dokumentów poświęconych reformie sprawozdawczości finansowej, na przykład: FASB (*Disclosure framework*), EFRAG (*Towards a disclosure framework for the notes*), ICAZ/NZICA (*Losing the excess baggage*) czy ESMA (*Consideration of materiality in financial reporting*). Dokumenty te są dostępne na stronach internetowych tych organizacji.

których celem byłoby zapewnienie ujawniania jedynie przydatnych informacji we właściwy sposób, tak aby zbyt szczegółowe informacje w notach nie przesłaniały informacji kluczowych [EFRAG, 2012]. Zwraca się uwagę, że problem redukcji not musi mieć charakter kompleksowy i długofalowy. Opracowanie ram ujawniania wymaga następujących kroków [EFRAG, 2012]:

- wyjaśnienia celu not do sprawozdania finansowego,
- wypracowania zasad określania informacji, które powinny się znaleźć w notach,
- rozważenia, w jaki sposób powinny być formułowane wymagania w zakresie ujawnień w poszczególnych standardach,
- podkreślenia znaczenia zasady istotności,
- wskazania kluczowych cech efektywnej komunikacji, które mogą być przydatne przy sporządzaniu not.

W grudniu 2012 r. IASB przeprowadził ankietę dotyczącą ujawnień w sprawozdaniach finansowych. Największą grupą respondentów byli przedstawiciele spółek (45%), użytkownicy sprawozdań stanowili 18% respondentów. Przytłaczająca większość respondentów uznała, że sprawozdania finansowe zawierają zbyt wiele zbędnych informacji. Zwrócono również uwagę na słabą komunikację między głównymi zainteresowanymi. Ciekawym wnioskiem płynącym z analizy odpowiedzi na tę ankietę jest stwierdzenie, że problem nadmiaru ujawnień (*disclosure overload*) jest odmiennie postrzegany przez przygotowujących sprawozdania finansowe i ich użytkowników. Pierwsi uznają, że nadmiar informacji jest głównym czynnikiem utrudniającym komunikację. Dla użytkowników sprawozdań finansowych, nadmiar ujawnień jest co prawda kłopotliwy i denerwujący, ale nie stanowi poważnej bariery komunikacyjnej [IASB, 2013]. Obie strony są jednak zgodne co do zamieszczania zbyt ogólnych i często także nieistotnych informacji. W kolejnej części przedstawiono kwestię redukcji ujawnień z perspektywy CFA Institute³ – jednej z ważniejszych instytucji skupiającej profesjonalnych inwestorów giełdowych.

4. Redukcja objętości sprawozdań finansowych w ocenie ich użytkowników

Inwestorzy nie są jedynymi użytkownikami sprawozdania finansowego. Obok banków, są oni głównymi dostawcami kapitału, a ci w świetle Założeń koncepcyjnych MSR/MSSF są podstawowymi adresatami sprawozdań finansowych. Można jednak przyjąć, że banki, przed podjęciem decyzji o udzieleniu kredytu, mają możliwość uzyskania dodatkowych informacji od potencjalnego kredytobiorcy. Reformując sprawozdawczość finansową, należy zatem zapoznać się przede wszystkim z opinią inwestorów.

³ Do CFA Institute należy ponad 120 000 profesjonalnych analityków finansowych z 145 krajów. Szczegółowe informacje na temat organizacji: <http://www.cfainstitute.org> (31.01.2015).

W czerwcu 2013 r. ukazał się liczący 118 stron raport Chartered Financial Analyst Institute (CFA Institute) będący głosem w dyskusji na temat reformy ujawnień. Autorzy raportu odnoszą wrażenie, że inicjatywy dotyczące poprawy jakości ujawnień w dużym stopniu są opracowywane na podstawie wywiadów, ankiet i prac twórców standardów, księgowych i audytorów, a nie inwestorów. W raporcie stwierdza się, że kryzys z 2008 r. oraz jego następstwa obnażyły braki ujawnień, szczególnie w sprawozdaniach instytucji finansowych. Inwestorzy oczekują przejrzystości, informacji o ryzyku i niepewności, a także o zobowiązaniach tych instytucji [CFA, 2013, s. 10]. Inwestorzy wydają się zaskoczeni, że w okresie pokryzysowej niepewności podejmuje się działania prowadzące do redukcji ujawnień. Spodziewali się raczej poprawy najbardziej kłopotliwych obszarów. Działania te są tym bardziej zaskakujące, że po wielkim kryzysie lat trzydziestych w USA wprowadzono wiele regulacji nakładających na spółki sporo dodatkowych obowiązków informacyjnych.

Przeprowadzając reformy sprawozdawczości finansowej, należy uwzględnić wpływ zmian w otoczeniu, a w szczególności: 1) trendy technologiczne i komunikacyjne, 2) niezdolność funkcjonującego modelu rachunkowości do dostarczenia wystarczająco użytecznych informacji w warunkach „nowej ekonomii”, 3) brak ram koncepcyjnych w zakresie wyceny. W ocenie inwestorów reformy sprawozdawczości finansowej powinny koncentrować się na poprawie jakości i kompletności ujawnień, a nie na ograniczaniu ich objętości. W 2012 roku CFA Institute przeprowadził ankietę wśród profesjonalnych inwestorów, która potwierdza odmienne priorytety sporządzających sprawozdania finansowe oraz ich użytkowników. Ankietowani uznali, że opracowanie ram koncepcyjnych ujawnień jest ważne, ale nie priorytetowe [CFA, 2013, s. 12]. Dla 80% respondentów objętość sprawozdań finansowych nie stanowi problemu. Aż 85% respondentów za bardzo ważne uznaje położenie nacisku na zdarzenia szczególnie istotne w danym okresie, włączając ulepszony komentarz zarządu, objaśniający wyniki bieżące i oczekiwane w przyszłości. Tylko niektórzy respondenci byli zdania, że wzrost objętości sprawozdań finansowych powoduje zwiększenie ich złożoności. W ocenie CFA nie istnieje taka prosta zależność. Można jednak mówić o trzech kluczowych źródłach złożoności, a mianowicie: 1) skomplikowanie biznesu i transakcji, 2) ujawnienia nie odpowiadają założonym celom, tj. dostarczeniu wszystkich informacji potrzebnych do zrozumienia pozycji sprawozdania finansowego i ich wyceny, 3) standardy rachunkowości niejasno komunikują sens ekonomiczny transakcji i posługują się ujawnieniami jako substytutami właściwego ujmowania, wyceny i prezentacji [CFA, 2013, s. 15].

Warto zauważyć, że większość inwestorów opowiada się za pozostawieniem opisu zasad (polityki) rachunkowości w sprawozdaniu finansowym, a za ledwie jedną trzecią ankietowanych uważa, że konieczna jest jej indywidualizacja. Podsumowując, autorzy raportu uznają, że reforma ujawnień może poprawić przejrzystość sprawozdań, co przywróci wiarę w rynki finansowe, a w konsekwencji zachęci inwestorów do większego zaangażowania.

W komentarzu do zmian MSR nr 1 w zakresie istotności z sierpnia 2014 r. CFA podkreśla, że w ocenie inwestorów obecnie sprawozdania finansowe wcale nie mają zbyt wiele nieistotnych informacji [CFA, 2014]. Inwestorzy popierają natomiast wszelkie działania prowadzące do usuwania powtarzających się informacji. A zatem priorytetowym celem powinna być prosta nie redukcja ujawnień, lecz koncentracja na jakości, skuteczności i kompletności ujawnień. CFA sprzeciwia się swobodzie wyboru między prezentacją istotnych informacji w opisowej części sprawozdania finansowego a ich ujawnieniem w notach. Noty powinny być bowiem uzupełnieniem liczbowej części sprawozdania finansowego, a nie ich zastąpieniem.

5. Zakończenie

Zagadnienie przesadnej objętości sprawozdań finansowych stało się przedmiotem globalnej dyskusji, doskonale wpisującej się w tok prac nad modyfikacją Założeń koncepcyjnych MSR/MSSF. Jest to z pewnością pierwszy krok w kierunku głębszej reformy sprawozdawczości, w tym sprawozdań finansowych.

Autor przewiduje kilka możliwych scenariuszy tej reformy. Pierwszy – nic się nie zmieni, bo strony procesu komunikacji informacji nie będą zainteresowane indywidualizacją informacji i redukcją objętości sprawozdań. Sporządzanie sprawozdania na zasadzie „odhaczania” punktów bez koncentracji na przejrzystości i poprawie komunikacji jest wygodne dla kierownictwa, audytorów oraz instytucji nadzoru finansowego, tym bardziej że na ograniczenie wolumenu informacji nie naciskają inwestorzy. Instytucje opracowujące standardy ograniczą się do szerokiej akcji edukacyjnej, której zakładanym efektem będzie poprawa komunikacji: spółka – interesariusz. Drugi, mniej pesymistyczny scenariusz, sprowadza się do przeniesienia części zasad (polityki) rachunkowości do dokumentów „stałych”, zamieszczonych na stronie internetowej emitenta. Trzeci scenariusz obejmuje zmianę opisaną w drugim, a także przegląd not oraz ich uporządkowanie z uwzględnieniem istotności. Wydaje się jednak, że takie rozwiązanie spotka się ze sprzeciwem inwestorów, którzy sami chcą decydować o tym, co jest istotne, a co nie. Może na tym również ucierpieć porównywalność informacji, chociaż pod rządami MSR/MSSF, delikatnie mówiąc – nie jest ona priorytetem. Ostatni scenariusz jest optymistyczny, choć mało prawdopodobny. W dłuższej perspektywie można oczekiwać, że efektem rozpoczętej obecnie reformy będzie dostosowanie układu ujawnień nie tylko do specyfiki spółki, ale również do wymagań indywidualnego inwestora. Takie uelastycznienie sprawozdawczości wydaje się możliwe i z pewnością wymaga przeprowadzenia dalszych analiz, obejmujących zastosowanie nowoczesnych narzędzi informatycznych.

Literatura

- Albu N., Albu C.N., Vasile L.G., Mateescu R., 2014, *Transparency and quality of financial disclosures. The case of Romanian listed companies*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, t. 78 (134), Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa, s. 7-24.
- Beest van F., Braam G., Boelens S., 2009, *Quality of financial reporting*, NiCE Working Paper 09-108, Radboud University Nijmegen, http://www.ru.nl/publish/pages/516298/nice_09108.pdf (dostęp: 31.01.2015).
- Cerf A.R., 1961, *Corporate reporting and investment decisions*, The University of California Press, Berkley, s. 25-27.
- CFA, 2013, *Financial Reporting Disclosures*, Investor Perspectives on Transparency, Trust and Volume, <http://www.cfapubs.org/doi/pdf/10.2469/ccb.v2013.n12.1> (dostęp: 31.01.2015).
- CFA, 2014, *Disclosure Initiative: Proposed Amendments to IAS 1*, <http://www.cfainstitute.org/Comment%20Letters/20140828.pdf> (dostęp: 31.01.2015)
- EFRAG, 2012, *Towards a disclosure framework in the notes*, Discussion Paper, <http://www.efrag.org/Front/n2-972/Discussion-Paper---Towards-a-Disclosure-Framework-for-the-Notes.aspx> (dostęp: 31.01.2015).
- Financial Reporting Council, 2011, *Cutting Clutter; Combating clutter in annual reports*, <https://www.frc.org.uk/getattachment/8eabd1e6-d892-4be5-b261-b30cece894cc/Cutting-Clutter-Combating-clutter-in-annual-reports.aspx> (dostęp: 31.01.2015).
- Hońko S., 2013, *Wycena w rachunkowości. Znaczenie, podstawy, parametry, zasady*, Zapol, Szczecin 2013, s. 197-280.
- Hoogervorst H., 2013, *Breaking the boilerplate*, IFRS Foundation conference, Amsterdam, <http://www.ifrs.org/Alerts/Conference/Documents/2013/HH-Amsterdam-June-2013.pdf> (dostęp: 31.03.2015).
- International Accounting Standards Board, 2013, *Discussion Forum – Financial Reporting Disclosure, Feedback Statement*, <http://www.ifrs.org/Alerts/PressRelease/Documents/2013/Feedback-Statement-Discussion-Forum-Financial-Reporting-Disclosure-May-2013.pdf> (dostęp: 31.01.2015)
- KPMG, 2014, Disclosure in the balance: Investors' perspective on financial streamlining, <http://www.kpmg.com/US/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/disclosures-white-paper-2014-toolkit-v6.pdf> (dostęp: 31.01.2015).
- MCA, 2013, *Financial accounting, First step toward reduction of disclosure overload*, 2013 no. 2, <http://www.finance-control.nl/downloaden/13323/First-step-towards-reduction-of-disclosure-overload> (dostęp: 31.01.2015).
- Nobes, Ch. W., Stadler Ch., 2014, *The qualitative characteristics of financial information, and managers' accounting decisions: evidence from IFRS policy changes*, <http://www.ifrs.org/Meetings/MeetingDocs/Other%20Meeting/2014/October/ABR-2014-0103-Qualitative-characteristics.pdf> (dostęp: 31.01.2015).
- Singhvi S.S., Desai H.B., 1971, *An empirical analysis of the quality of corporate financial disclosure*, The Accounting Review, vol. 46, no. 1, s. 129-138.